Akademik İncelemeler Dergisi
Journal of Academic Inquiries

e-ISSN : 2602-3016
Yayıncı/Publisher : Sakarya Üniversitesi

Cilt/Vol. 20, Sayı/No. 2, 425-446, 2025
DOI: https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1759200

Araştırma Makalesi / Research Article

Çeviri Eğitimi Lisans Programlarında Uygulamalı Eğitimler: Öğretim Planı Analizinden Yansımalar

Applied Training in BA Programs in Translation and Interpreting: Reflections from a Curriculum Analysis

Nazan Müge Uysal[1]
Mesut Kuleli[1*]

[1] Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü - İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye, mugeuysal@ibu.edu.tr, mesut.kuleli@ibu.edu.tr, ror.org/01x1kqx83

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Öz: Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve iş yeri deneyimi kazanabilmelerine olanak sağlayan uygulamaları deneyimleyebilmeleri amacıyla Yükseköğretim Kurumu [YÖK] tarafından yayımlanan Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak ülkemizdeki eğitim programlarının öğretim planlarında uygulamalı eğitimlere (işletmede mesleki eğitim, staj ve uygulamalı ders) yer verilebilmektedir. Öğretim planlarında, zorunlu veya seçmeli ders olarak, farklı AKTS kredi değerleriyle farklı yarıyıllara yerleştirilebilen bu eğitim türlerinden "işletmede mesleki eğitim" ve "staj" iş yeri deneyimi gerektiren yönüyle üniversite öğrencileri için meslekle bütünleşmenin önemli bir aşaması olarak tanımlanabilir. Çevirmen adaylarının iş yeri deneyimi kazanmasına yardımcı olan bu uygulamaların uluslararası çeviribilim literatüründe özellikle yüksek lisans düzeyindeki eğitim programları bağlamında çeşitli açılardan irdelendiği görülmektedir. Ancak ülkemizde bu konudaki araştırma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada çevirmen adaylarına mesleki bilgi ve becerilerin kazandırılmasında etkin rolü olan ve gerçek iş ortamlarını deneyimleyebilmede köprü vazifesi gören uygulamalı eğitim türleri olan işletmede mesleki eğitim ve stajın, ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında ne ölçüde yer alıyor olduğu incelenecektir. Çalışma kapsamında yapılan doküman analizi, çeviri eğitimi verilen vakıf ve devlet üniversitelerinin tümünü kapsamaktadır. Bu kapsamda, çalışmada, iş yeri deneyimi gerektiren uygulamalı eğitim türleri olan işletmede mesleki eğitim ve stajın mütercim ve tercümanlık/çeviribilimi programlarının öğretim planlarına nasıl yerleştirilmiş olduğu (ders kategorisi, AKTS değeri, dersin yarıyılı) betimsel analiz yapılarak sunulmuştur. Ayrıca çevirmen yetiştiren yükseköğretim kurumları, program geliştirme uzmanları ve öğretim programları değerlendirme ve akreditasyon kuruluşları gibi uygulamalı eğitimlerin öğretim planlarına entegre edilmesinde rolü olan farklı paydaşlara yönelik, uygulamalı eğitimlerin verimliliğinin artırılabilmesine katkı sağlayacak çıkarımlara da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri Eğitimi, Mütercim ve Tercümanlık/Çeviribilimi Lisans Programları, Uygulamalı Eğitim, Staj, İşletmede Mesleki Eğitim

Geliş Tarihi/Received: 05.08.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 17.09.2025
Yayımlanma Tarihi/ Available Online: 13.10.2025

Abstract: With the aim of enabling learners to gain professional knowledge and applied skills and workplace experience, university programmes in Türkiye can integrate three different types of applied training (AT)- namely, vocational training in business, internship, and applied course- into their curriculum plans in accordance with the Framework Regulation on Applied Training in Higher Education published by the Council of Higher Education. Of these three AT types, "vocational training in business" and "internship/work placement" can be referred to as a significant phase on the way to occupational integration. Serving as a channel to occupational settings for translator and interpreter candidates, internships/work placements have been a topic of inquiry in the relevant literature in translation and interpreting (T&I) studies outside of Türkiye, specifically with a focus on the master's level. However, studies pertaining to T&I education and AT are scarce in number in Türkiye. Due to the prominence of AT in providing professional knowledge and applied skills to translator and interpreter candidates in real work settings, this study seeks to explore the inclusion of AT (specifically vocational training in business and internship/work placement) into the curriculums of T&I undergraduate programs with a focus on document analysis (addressing all T&I programs in Türkiye). The findings covering how these courses are incorporated into T&I curricula are presented using descriptive analysis. To increase effective integration of AT into education plans, the study further reveals implications for different stakeholders, e.g. T&I education programs, curriculum designers, and the authorities for quality assurance of T&I programs.

Keywords: Translation and Interpreting Education, Translation and Interpreting Departments, Applied Training, Internship/Work Placement, Vocational Training in Business

Cite as(APA 7): Uysal, M. N., & Kuleli, M. (2025). Çeviri eğitimi lisans programlarında uygulamalı eğitimler: Öğretim planı analizinden yansımalar. *Akademik İncelemeler Dergisi*, *20*(2), 425-446. https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1759200

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Extended Abstract

Applied training (AT) serves as a platform to bridge the gap between in-class learning and real-world practice between academia and industry; thus, higher education programs integrate AT into their curricula based on different integration models. With the aim of enabling learners to gain professional knowledge and applied skills and workplace experience, university programs in Türkiye can integrate three different types of AT into their curriculum plans in accordance with the Framework Regulation on Applied Training in Higher Education published by the Council of Higher Education. These categories are entitled as "vocational training in business/enterprise", "internship/work placement", and "applied course". Of these three AT types, "vocational training in business/enterprises" and "internship/work placement" can be referred to as a significant phase on the way to occupational integration, as they necessitate active participation of the intern (translator&interpreter candidate in the context of translation and interpreting education) in the workflow of the occupational setting. This aspect of "vocational training in business/enterprises" and "internship/work placement" differs from the third category titled "applied course", which does not involve the requirement of an active intern role, but may encompass applied tasks or practice phases as part of a course enlisted within the curricula.

Serving as a channel to acquire occupational knowledge and skills for translator and interpreter candidates, the concept of AT has been a topic of inquiry in the relevant literature in translation and interpreting studies outside of Türkiye, specifically with a focus on the master's level of education. The relevant literature shows that in contrast to "vocational training in business/enterprises" which is typically maintained during an academic semester, AT in the form of "internship/work placement", covering shorter periods of time, is more prevalent in the field of translation and interpreting studies. However, studies pertaining to translation and interpreting education and AT entailing workplace experience (specifically vocational training in business/enterprise and internship/work placement) are scarce in number in Türkiye. Due to the prominence of AT in providing professional knowledge and applied skills to translator and interpreter candidates as well as its role as a gateway to real work settings, this study initially seeks to investigate the interaction between AT and translation and interpreting education in translation and interpreting studies literature and also to explore the inclusion of AT (specifically vocational training in business and internship/work placement as they involve workplace experience) into the course structure diagrams of translation and interpreting undergraduate programs in Türkiye. To that end, descriptive analysis as a category of document analysis is used with the aim of presenting the types of AT incorporated into translation and interpreting curricula along with the course details (course category, semester, and ECTS value), which further reveals implications to increase the effectiveness of AT for the stakeholders including higher education institutions training translators and interpreters, curriculum designers, and the authorities for quality assurance of translation and interpreting programs.

The findings of the study reveal that of the 105 undergraduate translation and interpreting programs in Türkiye, 66 programs provide AT as vocational training in business/enterprise or internship/work placement, both requiring active enrollment in the occupational workflow of an institution. The analysis results demonstrate that the most prevalent type of AT in translation and interpreting undergraduate programs is internship/work placement, which is in parallel with the findings of the studies in the relevant international literature. This AT type is commonly included in the curricula as a compulsory course of 5-8 ECTS values in the 7th semester of the 4th grade level. On the other hand, vocational training in business/enterprise is incorporated in the curricula of only three programs out of 66 programs that include AT, and in these programs, students are required to complete vocational training as a compulsory course which equals to 25 or 30 values. In only one program, translator/interpreter candidates are given the opportunity of making a choice among the three AT categories (internship, vocational training in business or applied research project-which can be considered an example of applied course). Based on the findings of the study, the inclusion of an internship/work placement in

the curriculum as a compulsory course covering an average of 20-30 days seems to be the most preferred practice in translation and interpreting education in Türkiye to help translator and interpreter candidates develop occupational knowledge and applied skills and gain workplace experience. It is posited that the integration of AT courses ("internship/work placement" in particular) into the curricula of translation and interpreting programs is a welcome opportunity commonly adopted by the translation and interpreting programs in Türkiye to meet the fast-evolving demands of the industry.

1. Giriş

Uygulamalı eğitim, ülkemizde Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından hazırlanan Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak işletmede mesleki eğitim, staj ve uygulamalı ders başlıklarıyla eğitim programlarının öğretim planlarına yerleştirilebilen üç uygulamalı eğitim türünü kapsamaktadır (Resmi Gazete, 2021)[1]. Uygulamalı eğitimler, akademi ve sektör arasındaki bağlantı noktalarından birini oluşturmaktadır. Ülkemiz yükseköğretim programlarında Çerçeve Yönetmeliğe bağlı olarak öğretim planlarına yerleştirilebilen "işletmede mesleki eğitim" ve "staj" iş yeri uygulaması gerektiren yönüyle "uygulamalı ders" başlığından ayrışmaktadır.

Genellikle bir eğitim-öğretim yarıyılı boyunca gerçekleştirilmesi gereken işletmede mesleki eğitimden farklı olarak, uluslararası çeviribilim literatüründe çeviri eğitiminde staj uygulamalarının daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Çevirmen adayları[2] için bölüm öğretim planlarında sunulan bilgi ve becerileri geliştirme ve deneyim kazanma fırsatı sunan bir uygulamalı eğitim türü olan staj, aynı zamanda gerçek iş ortamlarına giriş niteliğinde olan ve sınıf içi öğrenme ile gerçek dünyadaki uygulamalar arasında köprü görevi gören bir eğitim türü olarak ifade edilmektedir (Li, 2022, s. 196; Liu, 2017, s. 580; Xu, 2019, s. 40; Valero-Garcés, 2017, s. 110). Bu nedenle, çeviri eğitiminde, çevirmen adaylarının mesleki deneyim kazanmasına ve kişilerarası yetkinlik için gerekli iletişim becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan staj uygulamalarına yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Li, 2022, s. 196).

Çeviribilim literatüründe çeviri eğitimi ve bir uygulamalı eğitim türü olarak staj uygulamaları ile ilgili araştırmalara bakıldığında, bu konunun özellikle 2010'lu yıllardan bu yana irdelenmekte olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, çeviride uzmanlaşma; girişimcilik ve istihdam edilebilirlik; meslekle bütünleşme; durumlu/simule öğrenme ortamlarının çeviri/çevirmen edincinin geliştirilmesine katkısı ve akademi-sektör bağlantısı gibi çeşitli konuları içine alan ve meslekleşme ile çeviri eğitiminin buluştuğu araştırma alanlarında odaklanılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır staj uygulamaları. Çeviri eğitiminde staj uygulamalarının önemi (Astley & Torres Hostench, 2017; Hirci, 2023) ve adayların istihdam edilebilirliğine katkısı (Muñoz-Miquel, 2020; Rodríguez de Céspedes, 2017), stajyer çevirmenlerin staj deneyimlerinin betimlenmesi (Jaccomard, 2018; Marczak, 2024; Sadza, 2021; Xu, 2019) gibi konuların ele alındığı çalışmalarda, çevirmen adaylarına gerçek çalışma koşullarının ve işverenlerin talep ettiği bilgi ve becerilerin kazandırabilmesi için eğitim programlarında staja yer verilmesi gerektiği; bunun yanı sıra, çeviri bölümleri ile staj kurum ve kuruluşlarının iş birliği içinde hareket etmesinin ve bu uygulamaların çevirmen adaylarının maksimum fayda sağlayacağı ölçüde düzenlenmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu araştırmalarda ağırlıklı olarak *yüksek lisans* düzeyindeki staj veya iş yeri uygulamalarına odaklanıldığı görülmektedir.

[1] Öğrencilere iş yeri deneyimi kazandırmak amacıyla yükseköğretim programlarına yerleştirilen uygulamalı eğitimler, YÖK Çerçeve Yönetmeliği'nde yer alan hususlara uygun olarak yükseköğretim programları bünyesinde oluşturulan yönetmelikler çerçevesinde uygulanmaktadır. Uygulamalı eğitim türlerinden "işletmede mesleki eğitim" ve "staj" bir sektör alanında hizmet sunan kurum ve kuruluşlarda/işletmelerde yapılması gereken mesleki çalışmayı ifade ederken "uygulamalı ders" bir eğitim ve öğretim döneminde diploma programına ait dersler çerçevesinde yapılan çalışmaları kapsamaktadır ve işletmelerde yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.

[2] "Çevirmen adayları", bu çalışmada lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen programlarda öğrenim gören öğrencileri ifade etmek için kullanılacaktır.

Uluslararası çeviribilim literatüründe farklı perspektiflerden irdelenen staj/iş yeri uygulamalarının ülkemizde yeterli düzeyde araştırılmadığı ve çeviri eğitimi ile uygulamalı eğitimler başlığı altında yer alan işletmede mesleki eğitim/staj konusunun ele alındığı çalışmaların eksikliği dikkati çekmektedir (krş. Yazmacı & Başer, 2025). Bu tespitten yola çıkılarak bu çalışmada, ülkemizde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen programların (mütercim ve tercümanlık/çeviribilimi bölümleri ve anabilim dalları) öğretim planlarında çevirmen adaylarının gerçek hizmet ortamlarında iş hayatını tanıyarak mesleki bilgi ve becerileri geliştirmelerine olanak sağlayan iki uygulamalı eğitim türü olan işletmede mesleki eğitim ve staj uygulamalarının öğretim planlarına nasıl yerleştirildiğinin doküman analizi yöntemiyle saptanması amaçlanmıştır. Doküman analiziyle elde edilen verilerin betimsel analiz yöntemiyle düzenlediği bu çalışmanın kapsamı ülkemizde lisans düzeyinde eğitim verilen mütercim ve tercümanlık/çeviribilimi programları ile sınırlandırılmıştır çünkü bu programlar ön lisans ve lisansüstü programlar ile karşılaştırıldığında hacimsel olarak daha geniş bir yere sahip olmanın yanı sıra program hedefi ve öğrenim kazanımları bakımından da ülkemizde sektöre iş gücü /çevirmen yetiştirmede daha kilit bir işleve sahiptir. Dolayısıyla çalışmanın yöntem bölümünde yer verilen ve çeviri eğitiminde uygulamalı eğitimlerin ne ölçüde yer aldığının incelenmesi amacıyla yapılan doküman analizi lisans programlarını kapsamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada, çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında işletmede mesleki eğitim veya staj dersinin sunulup sunulmadığı; öğretim planlarında bu iki uygulamalı eğitim türünden hangisinin daha fazla yer aldığı; işletmede mesleki eğitim veya staj başlığında uygulamalı eğitim bulunan lisans programlarında bu uygulamalı eğitim türlerinin hangi ders kategorisinde (zorunlu/seçmeli), hangi yarıyıl(lar)da, kaç AKTS değerinde bir eğitim içeriği olarak öğretim planlarına yerleştirildiği incelenmiştir.

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesini YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde tanımlanan ve detaylandırılan kavramlar oluşturmaktadır. Bu nedenle takip eden alt başlıkta, YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği temel alınarak çalışmanın dayandığı kavramsal çerçeveye yer verilmiştir.

1.1. YÖK uygulamalı eğitim türleri: Kavramsal çerçeve

YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde yükseköğretim programlarında "işletmede mesleki eğitim", "staj" ve "uygulamalı ders" olmak üzere üç başlıkta uygulamalı eğitim verilebileceği belirtilir (Resmi Gazete, 2021). İşletmede mesleki eğitim; eğitim-öğretim dönemlerinde gerçekleştirilmesi esas olan ve 15-30 AKTS kredi değerinde bir uygulamalı eğitim türüdür. Yönetmelikte; eğitim programının ve işletme koşullarının uygunluğuna göre yaz döneminde de işletmede mesleki eğitim yapılabileceği belirtilir. İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciler hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır. İşletmede mesleki eğitimde öğrenciler teorik eğitimlerini yükseköğretim kurumlarında alabildiği gibi işletmelerde veya işletmelerce belirlenen eğitim birimlerinde de alabilmektedir. Ancak beceri eğitimleri mutlaka işletmelerde gerçekleştirilmelidir.

Çerçeve Yönetmelik'te ikinci uygulamalı eğitim türü olarak tanımlanan ve işletmede mesleki eğitime kıyasla daha kısa süreli bir iş yeri deneyimi gerektiren stajların; yarıyıl veya yaz tatiline rastlayan aylarda yapılması gerektiği, ders döneminde yapılması durumunda ise haftada üç günden az olmamak koşuluyla ve ders/sınav olmayan günlerde yapılabileceği belirtilir. AKTS değeri 5-10 olabilecek zorunlu staj uygulamalarında[3], staj süresince iş kazası ve meslek hastalığı sigortası ödenmesi gerekir ve bu sigorta stajyerin eğitim gördüğü yükseköğretim kurumu tarafından ödenir[4]. Ayrıca herhangi bir kurum/kuruluşta staj yapacak olan öğrenciler, 20/06/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu'nun 2. maddesine göre bu kanuna tabidirler (Resmi Gazete, 2012) ve bu kanuna göre staj yapılacak olan işyerinin tehlike sınıfına uygun temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almaları

[3] Resmi Gazete, (17.06.2021) Madde 13, Fıkra 4.
[4] Resmi Gazete, (17.06.2021) Madde 13, Fıkra 8.

gerekmektedir[5]. Stajlar, öğrencilerin eğitim aldıkları programa özgü teorik ve uygulamalı dersler dışında işletmelerde yapılan mesleki çalışmaları kapsamaktadır. Dolayısıyla işletmede mesleki eğitim ve staj mutlaka bir hizmet kurum veya kuruluşunda/işletmede ve kurum tarafından belirlenecek eğitici personel gözetiminde tamamlanması gereken faaliyetleri içermektedir.

YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde uygulamalı eğitim ile ilgili son başlık uygulamalı ders olarak ifade edilmektedir. İlgili yönetmeliğe göre; uygulamalı ders, işletmede mesleki eğitim ve staj kapsamı dışında olan ve eğitim programının ders programında belirlenen gün ve saatlerde yaptırılması gereken bir uygulamalı eğitim türü olarak tanımlanabilir. Ancak gerekli görülmesi halinde ders programında belirtilen gün ve saatlerden farklı zamanlarda da uygulamalı ders yapılabilir. Uygulamalı ders, işletmede mesleki eğitim ve stajdan farklı olarak, bir kurumda/işletmede bulunma ve kurumun/işletmenin iş süreçlerine dahil olma zorunluluğu içermediği için uygulamalı ders kapsamında öğrencilere iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yapılmaz, AKTS kredisi hesabı, ilişkili olduğu dersin AKTS kredisinin hesaplanması kapsamında yapılır. Mesleki bilgi ve becerilerin uygulamalı çalışmalarla öğrencilere kazandırılması hedeflenen Bitirme Ödevi Dersi veya proje temelli çalışmaları içeren dersler uygulamalı ders kategorisine örnek gösterilebilir.

Bu kavramlar çerçevesinde, ülkemizde çeviribilim araştırmalarında uygulamalı eğitimler (staj) ile ilintili çalışmalarda, "işletmede mesleki eğitim", "staj" ve "uygulamalı eğitim" başlıklarından oluşan uygulamalı eğitim türleri içinde en yaygın olarak kullanılan kavramın "staj"[6] olduğu görülmüştür. Kapsamı staj uygulaması olan çalışma sayısı oldukça sınırlı iken odak noktası staj olmayan ancak staj uygulamasına da kısmen değinilmiş çalışmaların da güncellik ve sayı bakımından az olduğu göze çarpmaktadır. Takip eden alt başlıkta bu çalışmalarda yer alan staj odaklı tespitler irdelenmiştir.

1.2. Ülkemiz çeviribilim literatüründe bir uygulamalı eğitim türü olarak "staj"

Ülkemizde araştırma kapsamını staj uygulamalarının oluşturduğu çalışma sayısı oldukça azdır. Bu bağlamda ele alınabilecek ve staj deneyimi odağında yapılan bir araştırma Yazmacı ve Başer (2025) tarafından gerçekleştirilmiştir ve ülkemizde staj konusunun irdelendiği araştırmaların eksikliği bu çalışmada da dile getirilmiştir (ss. 2, 10). Araştırmacılar, staj deneyiminin İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı öğrencilerinin çeviri becerilerini nasıl etkilediğini saptamaya çalışmıştır. Araştırma Akdeniz Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinde eğitim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır ve öğrencilerin staj deneyimi ile ilgili görüşleri açık uçlu bir anket vasıtasıyla toplanmıştır. Araştırmacılar, staj deneyiminin olumlu veya olumsuz olmasını etkileyen çeşitli faktörler olduğunu belirtmiş ve iş yeri dinamiklerinin ve staj süresince staj kurumundaki eğitici personelden/staj danışmanından alınan geribildirimlerin staj deneyiminin etkinliğindeki rolüne dikkat çekmiştir. Araştırma bulguları, çevirmen adaylarının bazıları tarafından akademik hazırbulunuşluk düzeylerinin staj için yetersiz olduğunun dile getirildiğini ancak genel olarak staj deneyimi ile ilgili olumlu değerlendirmeler yapıldığını göstermiştir (s. 10). Direkt olarak staj uygulamasını konu alan diğer çalışmada Canım-Alkan (2015) çeviri stajını çevirmenlikle tanışma süreci olarak değerlendirdiği ve bireysel staj deneyiminden ve İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalında yürüttüğü staj koordinatörlüğü görevinden yola çıkarak staj ile ilgili önemli hususları ele aldığı bir çalışma yapmıştır. Canım-Alkan (2015) bu çalışmada staj kavramını kapsamlı bir biçimde açıklamanın yanı sıra, çeviri öğrencileri için staj yapılabilecek kurumlar hakkında bilgilere, stajyer adaylarının staj yeri bulma aşamasında izleyebilecekleri adımlara ve verimli bir staj süreci geçirmek için nelere dikkat etmeleri gerektiğine yer vermiştir.

[5] "Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılacak sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar işe başlatılamaz" Resmi Gazete (20.06.2012) Madde 17, Fıkra 5.

[6] İncelenen çalışmaların hepsinde "staj" ifadesinin kullanıldığı görülmüştür.

Ülkemizde çeviri eğitiminde staj konusunun ele alındığı bu iki çalışma dışında farklı konulara odaklanılan bazı araştırmalarda da çeviri stajı ile ilintili bilgilere yer verilebildiği görülmektedir. Bu bağlamda ele alınabilecek araştırmalardan birinde Ballı (2018), mütercim ve tercümanlık bölümlerinin karşı karşıya kaldığı sorunları irdelemiş, sivil toplum kuruluşları, istihdam sağlayıcılar ve eğitim kurumları arasındaki ilişkinin geliştirilmesiyle staj ve istihdam olanaklarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Mütercim ve tercümanlık bölümlerindeki akademik çeviri eğitimi ve çeviri sektörü beklentileri arasındaki ilişkinin Hacettepe Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi Almanca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalları örneği üzerinden incelendiği çalışmada ise sektör beklentilerinin yansıtılması amacıyla kariyer.net sitesinde yayımlanan Almanca çevirmen iş ilanları referans olarak kullanılmıştır. Yapılan bu inceleme sonucunda, her iki öğretim programında da zorunlu staj dersi olduğu belirtilmiş, sektör beklentilerine de cevap verebilen çevirmenler yetiştirilmesi için akademi ve sektör paydaşlarının iş birliği içinde hareket etmesinin önemine değinilmiştir (Yüksel-Bağdatlı, 2022). Çeviri eğitimi verilen lisans ve ön lisans programlarının öğretim planlarının incelendiği bir başka araştırmada mesleki ve teknik eğitim veren kurumların, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmek amacıyla özellikle staj ve istihdam edilme konusunda sektör kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği yapmasının önemine değinilmiştir. Çalışma, ülkemizde kurulan ilk mütercim ve tercümanlık lisans programı olan Hacettepe Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Programı ve ilk ön lisans programı olan Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programının öğretim planlarının bilgisayar destekli çeviri ve ikinci yabancı dil derslerinin yanı sıra staj uygulaması açısından incelenmesini kapsamaktadır. Araştırmacılar her iki programda da staj dersinin olduğunu, Hacettepe Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Programı öğretim planında seçmeli ders kategorisinde sunulan yazılı çeviri stajı yer alırken Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programında 30 iş gününü kapsaması gereken zorunlu staj dersi olduğunu belirtmişlerdir (Ersoy vd., 2017).

Çeviri eğitimi verilen lisans programlarında teknoloji eğitiminin yerinin irdelendiği diğer bir araştırmada staj deneyimi; çeviri teknolojileri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması ve çevirmen adaylarının donanımlarının bu yönde geliştirilebilmesi için gerekli olan bir eğitim biçimi olarak açıklanmıştır (Canım-Alkan, 2013). Çeviri eğitimi ve teknoloji eğitimi ilişkisi üzerine ilerleyen yıllarda yapılan benzer bir diğer araştırmada ise İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı öğretim planında sunulan Seminer dersi kapsamında teknoloji destekli proje tabanlı simulasyon yönteminin kullanılacağı bir içerik önerisinde bulunulmuş ve stajın, bu ders içeriğinde edinilen bilgi ve becerileri destekleyen ve tamamlayan bir uygulama olabileceğine değinilmiştir. Programda üçüncü sınıfın yaz döneminde (altıncı yarıyılın tamamlanmasıyla) 20 iş günü staj yapması gereken çevirmen adayları, staj esnasında çeviri teknolojilerini kullanma fırsatı yakalayabilmektedir. Araştırmacının yaptığı değerlendirmede de belirtildiği üzere, çeviri sektörünün güncel beklentilerine göre kendini geliştirmek isteyen çevirmen adayları öğrenim gördükleri programlarda sunulan eğitim içeriklerinin yanı sıra staj ve mesleki eğitim uygulamalarından da istifade etmeye çalışmalıdır (Canım-Alkan, 2020). Staj uygulamasının toplum çevirmenliği dersleri ile bağlantılı olarak ele alındığı bir başka araştırma, toplum çevirmenliği eğitiminin "gerçek toplum uygulamaları" ve Franz Pöchhacker'in "Sözlü Çeviri Edinç Modeli" ile bağlantılı olarak şekillendirilmesi önerisinde bulunurken toplum çevirmenliği ders içeriklerinde genellikle yer verilen alan bilgisi ve senaryo çalışmalarına ek olarak sahada bu alana yönelik staj imkânı yaratılmasının önemine işaret etmiş ve staj uygulamalarının çevirmen adaylarına toplum çevirmenliği deneyimi kazandırmadaki potansiyel gücüne dikkat çekmiştir (Odabaşı, 2022).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde sunulan bilgiler incelendiğinde lisansüstü eğitimde mütercim ve tercümanlık/çeviribilim alanında staj konusuna odaklanılan tez çalışması yapılmamış olduğu görülmektedir. Staj uygulamalarının ele alındığı çalışmalar; eğitim bilimleri temel alanında eğitim bilimleri ve İngiliz dili eğitimi alanlarında; sosyal, beşeri ve idari bilimler temel alanında turizm, bilgi ve belge yönetimi, iktisat, mikro iktisat, sosyal politika, sosyoloji, uygulamalı psikoloji, halkla

ilişkiler alanlarında; sağlık bilimleri temel alanında acil tıp, aile hekimliği, psikiyatri, hematoloji, diş hekimliği alanlarında; hukuk temel alanında; mimarlık, planlama ve tasarım temel alanında iç mimarlık ve mimarlık alanlarında; spor bilimleri temel alanında; mühendislik temel alanında makine mühendisliği, bilgisayar bilimleri ve mühendisliği, yer bilimleri ve mühendisliği alanlarında yayımlanmıştır (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı [YÖK], t.y., Tez merkezi). Görüldüğü üzere, staj uygulaması çok sayıda temel alan ve bilim/sanat alanında lisansüstü düzeyde akademik çalışması yapılan önemli bir konu olsa da filoloji temel alanı altındaki çeviribilim bilim alanında henüz staj uygulaması üzerine lisansüstü akademik araştırma yapılmamıştır.

Öte yandan, çeviri eğitiminde staj uygulamaları, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin ivme kazandığı yıllarda, Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı tarafından 9 Haziran 2012'de düzenlenen Çeviri Platformunda sunulan bildirilerde kısmen yer verilmiş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (T.C. Dış İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2012). Çeviri alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve akademik kurumlardan temsilcilerin katılımcı olarak yer aldığı platformun; çeviri alanındaki ihtiyaçların tespit edilmesine, çeviri hizmetlerinin kalite ölçütleri çerçevesinde yürütülebilmesine ve çevirmen adaylarının mesleğe hazır ve donanımlı olarak yetiştirilmesine katkı sağlamak amacıyla sektör paydaşlarını bir araya getiren bir bilgi alışverişi ortamı sağladığı görülmektedir.

Platformda, çeviri alanının farklı paydaşlarının temsilcileri tarafından sunulan bildirilere yer verilmiş ve çeviri eğitimi, çeviride meslekleşme, çeviri sektörü, çeviride akademi-sektör bağlantısı gibi konuları kapsayan konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Platformda sunulan bildiriler dijital olarak yayımlanmıştır. Bu yayında, çeviri eğitimi ve staj konusunun yer verildiği bildirilerden ilki alanımızın önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olan Çeviri Derneğinin kuruluş öyküsü üzerine çevirmenlik mesleğinin mevcut durumunun anlatıldığı Prof. Dr. Sakine Eruz'a ait olan bildiridir. Eruz, Çeviri Derneği ve Çeviri İşletmeleri Derneğinin akademi-sektör iş birliği örneği olarak, sektörde faaliyet gösteren dernek üyelerinin mütercim ve tercümanlık bölümlerinde dersler verdiğini, özellikle Çeviri İşletmeleri Derneğinin çeviri işletmelerinde öğrencilere staj olanağı sunduğunu belirtmiştir. Ayrıca Eruz bu bildiride, çeviri bölümü öğrencilerinin çeviri işletmelerinde staj yapmalarının Çeviri Derneği ve Çeviri İşletmeleri Derneği tarafından 26 Şubat 2012 tarihinde düzenlenen "Çevirmenin ve Çeviri İşletmelerinin Hak ve Yükümlülükleri" başlıklı etkinlikte de tartışılan konulardan biri olduğunu ifade etmiştir ve staj konusu ile bağlantılı olarak Avrupa Birliği Bakanlığının çeviri öğrencileri için staj imkanı sunduğuna değinmiştir (Eruz, 2012, ss. 17, 19, 21).

Platformda çeviri eğitimi konusunda sunulan bildirilerden biri olan ve Avrupa Birliği metinleri çevirisi ile ilgili bir yaz okulu sertifika programının önerildiği çalışmada, staj olanaklarının sınırlı olmasının ülkemizde çeviri eğitimi verilen programlarda arzu edilen düzey ve kaliteye ulaşılamamasına neden olan etkenlerden biri olduğu ifade edilmiştir. Bildiride önerilen AB metinleri yaz okulu programının uygulanması halinde programı başarıyla tamamlayan öğrencilere Avrupa Birliği Başkanlığında staj olanağı sağlanmasının Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde ihtiyaç duyulan donanımdaki çevirmenlerin yetiştirilebilmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir (Güven, 2012, ss. 32, 38). Benzer şekilde, bir başka bildiride, mütercim ve tercümanlık bölümü öğrencilerinin Avrupa Birliği kurumlarında staj yapmaya teşvik edilmesinin ve bu konuda Avrupa Birliği Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığının öğrencilere ve eğitim kurumlarına destek olmasının önemine işaret edilmiştir (Sığırcı, 2012, ss. 80, 82).

Çevirmenlik ve çeviri eğitimi ilişkisi çerçevesinde ülkemizde çeviriye, çevirmenliğe nasıl bakıldığının ve alanın sorunlarının ele alındığı bir diğer bildiride, çeviri bölümlerinin öğretim planlarının sürekli değişen sektör koşullarına cevap verebilmesi için eğitim ve sektör/gerçek çalışma koşulları arasında güçlü bağlar olması gerekliliği, çeviri eğitiminin iç sorunları arasında değerlendirilmiştir. Ayrıca, çevirmen adaylarının mezuniyet sonrası adım atacakları meslek hayatının gerçeklerine hazırlıklı olabilmesi için zorunlu staj dersinin mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim planlarına

yerleştirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir (Öner, 2012, s. 61). Eğitim-sektör ilişkisini ele alırken bu kez akademinin sektörden beklentilerine dikkat çekilen bir diğer bildiride, özellikle kitap çevirmenliği alanında editörlük faaliyetleri için gereken bilgi ve becerileri geliştirebilmeleri bakımından çeviri eğitimi alan öğrencilere yayınevlerinde staj olanağı sağlanmasının önemi dile getirilmiş ve bu iş birliğinin protokollerde desteklenebileceği önerilmiştir (Parlak, 2012, ss. 72, 73).

Çalışmanın bu bölümünde sunulan bilgilerden de anlaşılabileceği üzere, her ne kadar YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak yükseköğretim programlarının öğretim planlarına yerleştirilebilen üç farklı uygulamalı eğitim türü bulunuyor olsa da, yaygın olarak bilinmesi nedeniyle çalışmalarda "staj" kavramı ön plana çıkmakta ve stajın önemi ve gerekliliği vurgulanmaktadır. Ancak uygulamalı eğitimlerin bir parçası olan staj uygulamalarının çeviri eğitimindeki yeri, işlevi ve çevirmen adaylarının meslekle bütünleşmesinde kilit rol oynayan staj dersinin nasıl uygulandığı gibi hususların irdelendiği, staj odaklı araştırmaların nicel olarak az olduğu görülmektedir.

Yöntem

Ülkemizde doğrudan çeviri eğitimi ve staj uygulamalarına odaklanılan sınırlı sayıda çalışma yer almakta (Canım-Alkan, 2015; Yazmacı & Başer, 2025), farklı araştırma konuları paralelinde staj kavramına da değinilen az sayıda çalışma bulunmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde, iş yeri uygulaması gerektiren işletmede mesleki eğitim ve staj başlıkları altında öğretim planlarına yerleştirilebilen uygulamalı eğitimlerin çeviri eğitimi verilen lisans programlarındaki yerinin irdelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır ve bu bilgi boşluğu mevcut çalışmada ortaya koyulmaya çalışılan betimsel analizin çıkış noktasını oluşturmaktadır[7].

2.1. Araştırmanın kapsamı ve araştırmanın sınırlılıkları

Çalışmanın kapsamı ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programları ile sınırlandırılmıştır çünkü bu programlar ön lisans ve lisansüstü programlar ile karşılaştırıldığında hacimsel olarak daha geniş bir yere sahip olduğu için ülkemizde sektöre iş gücü /çevirmen yetiştirme potansiyeli daha yüksek olan programlardır. Dolayısıyla çalışmanın yöntem bölümünde yer verilen ve çeviri eğitiminde uygulamalı eğitimlerin ne ölçüde yer aldığının saptanması amacıyla yapılan doküman analizi vakıf ve devlet üniversitelerindeki lisans programlarını kapsamaktadır; ön lisans programları ile lisansüstü programlar çalışmanın kapsamı dışındadır. Çalışmada çevirmen adaylarının gerçek iş ortamlarında deneyim kazanmalarına ve mesleki çalışmalar yapmalarına katkı sağlayan iki uygulamalı eğitim türü olan işletmede mesleki eğitim ve stajın çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarındaki mevcudiyeti ile ilgili durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde yer alan üçüncü uygulamalı eğitim türü olan uygulamalı ders, hizmet kurum ve kuruluşlarında/işletmelerde tamamlanma zorunluluğu bulunmayan ve diploma programına ait dersler kapsamında ilgili dersin öğretim elemanının sorumluluğunda yapılan faaliyetleri içeren bir uygulamalı eğitim türü olarak tanımlanmaktadır. Çeviri eğitimi verilen programlarda yer alan Bitirme Ödevi, Çeviri Projesi gibi dersler uygulamalı ders kategorisinde değerlendirilebilir. Bu yönüyle uygulamalı ders, işletmede mesleki eğitim ve staj türlerinden kapsam olarak farklıdır; bu nedenle uygulamalı ders doküman analizine dahil edilmemiştir.

2.2. Araştırmanın deseni

Çalışmada veri toplamak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır ve toplanan veriler araştırma soruları çerçevesinde betimsel analiz yapılarak düzenlenmiştir. Doküman analizi; "incelenen olgu veya olaylarla ilintili bilgiler içeren yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranması

[7] Benzer bir tespit, stajların sınıf içi öğrenme ve gerçek iş ortamları arasında bağlantı noktası olarak ifade edildiği ve çeviri eğitiminde stajlara yer verilmesi gerektiğinin vurgulandığı bir araştırmada Li (2022) tarafından da Çin Halk Cumhuriyeti bağlamında dile getirilmiştir. Bu çalışmada Li (2022, s. 196), stajın çeviri eğitiminin bir parçası olması gerektiğini söylerken öğretim planlarında staj uygulamalarına ne ölçüde yer verildiğine ilişkin bilgi eksikliğine dikkat çekmiştir.

ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturulması" olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2002'den aktaran Baltacı, 2019, s. 376). Doküman analizi yoluyla toplanan verilerin betimsel analizinin yapılması sürecinde ilk olarak veriler önceden belirlenmiş temalara (araştırma soruları, araştırmanın kavramsal çerçevesi veya görüşme/gözlem yoluyla elde edilmiş bilgiler vb.) göre sınıflandırılmakta, daha sonra belirlenen tematik çerçeveye göre işlenmekte, elde edilen bulgular tanımlanmakta ve son aşamada da tanımlanan bulgular yorumlanmakta, diğer bir deyişle açıklanıp anlamlandırılmaktadır. Betimsel analiz, bulguların neden-sonuç ilişkisi içinde analiz edilmesine ve bulgular arası farklılıklara odaklanılarak karşılaştırmalar yapılabilmesine ve yorumlanmasına olanak sağlamaktadır (Baltacı, 2019, s. 379).

Çalışmada araştırmacı(ların) rolü, Fink'in (2000) nitel çalışmalar için önerdiği yedi süreç üzerinden belirlenmiştir. Bu doğrultuda, "temalandırma" aşamasında iş yeri deneyimi gerektiren ve öğrencileri sektöre hazırlamada köprü vazifesi gören yönüyle öne çıkan işletmede mesleki eğitim ve staj türlerine, ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında ne ölçüde yer verildiğinin tespit edilmesi amacıyla doküman analizi yapılması kararlaştırılmıştır. Yöntemi "tasarlama" aşamasında, çalışmanın evrenini oluşturan ve ülkemizde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen tüm vakıf ve devlet üniversitelerindeki programların (bölümler ve anabilim dalları) öğretim planlarına bu uygulamalı eğitim türlerinin nasıl entegre edildiği analiz edilmiştir. Doküman analizi yöntemi kullanıldığı için "görüşme" ve "transkripsiyon" aşamalarına dair bir işlem gerçekleştirilmemiştir. "Analiz etme" sürecinde ise çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında bu uygulamalı eğitim türlerinin bulunup bulunmadığı, hangi türün daha yaygın olarak planlarda yer aldığı, öğretim planına bu eğitim türlerini dahil etmiş programlarda işletmede mesleki eğitim/stajın hangi yarıyıl(lar)da olduğu, AKTS değerleri ve ders kategorilerine dair yüzdelik ve frekans değerleri elde edilmiştir. "Doğrulama" aşamasında, analizden elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak tekrar incelenmiş ve sonrasında karşılaştırılarak verilerin son hali rapor edilir düzeye getirilmiştir. "Rapor etme" aşamasında araştırmacılar, yüzdelik ve frekans değerleri üzerinden elde edilen sonuçları/bulguları değerlendirmiş ve bulgular çeviri eğitimi-çeviri sektörü ilişkisi ve staj uygulamalarının işlevselliğinin artırılması çerçevesinde irdelenmiştir.

Doküman analizi 2025 yılı Şubat ve Mart aylarını kapsamaktadır. 2025 yılı itibariyle lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilmekte olan üniversitelerin/programların saptanması amacıyla YÖK Yükseköğretim Lisans Atlası veritabanı kullanılmıştır (YÖK, t.y., YÖK Lisans Atlası). Bu veritabanında 105 lisans programının[8] yer aldığı görülmektedir[9]. Bu araştırmadan sonra veritabanında listelenen programların internet sayfaları ve üniversite Bologna/Eğitim Bilgi Paketleri'nde yer alan bilgiler incelenerek doküman analizi gerçekleştirilmiş, böylelikle bu programların öğretim planlarında iş yeri uygulaması gerektiren uygulamalı eğitimlerin yeri saptanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, betimsel analiz için belirlenen tema/çerçeve, YÖK Uygulamalı Eğitimler Yönetmeliği'nde yer alan iki uygulamalı eğitim türü olan işletmede mesleki eğitim ve staj uygulamalarıdır.

Bu kapsamda çalışmada yanıtları aranan araştırma soruları şu şekildedir:

1. Çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında işletmede mesleki eğitim veya staj dersi sunulmakta mıdır?

2. Çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde yer alan bu iki uygulamalı eğitim türünden hangisi daha fazla yer almaktadır?

[8] Ülkemizde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen programlar mütercim ve tercümanlık veya çeviribilimi bölümü (Yalnızca Boğaziçi Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesindeki programlar için çeviribilimi ismi kullanılmaktadır) olarak adlandırılmaktadır. Bir mütercim ve tercümanlık bölümü altında farklı dil çiftlerinde çeviri eğitimi verilen anabilim dalları yer alabilmektedir. Çalışmada (çeviri eğitimi verilen) lisans programı terimi, ilgili dil çiftinde lisans düzeyinde eğitim verilen mütercim ve tercümanlık bölümü anabilim dalları/çeviribilimi bölümlerini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır.

[9] Mütercim ve tercümanlık bölümlerinde farklı dillerde çeviri eğitimi verilen tüm anabilim dalları ve çeviribilimi bölümleri doküman analizine (ve betimsel analize) dahil edilmiştir.

3. Öğretim planlarında işletmede mesleki eğitim veya staj başlığında uygulamalı eğitim bulunan lisans programlarında uygulamalı eğitim hangi ders kategorisinde (zorunlu/seçmeli), hangi yarıyıl(lar)da, kaç AKTS değerinde bir eğitim içeriği olarak yer almaktadır?

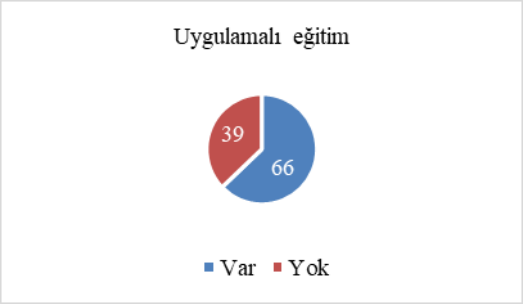
Elde edilen veriler bu araştırma soruları çerçevesinde işlenmiş ve öğretim planında uygulamalı eğitim olduğu tespit edilen programlarda bu uygulamanın öğretim planına nasıl yerleştirildiği; uygulamalı eğitim türü, ders kategorisi, dersin sunulduğu yarıyıl ve AKTS bilgilerinden oluşan bulgular şeklinde açıklanmış ve çalışmanın Bulgular bölümünde sunulmuştur. Tartışma bölümünde ise tematik çerçeveye göre tanımlanan bulgular literatürle ilişkilendirilerek ve uygulamalı eğitimlerin verimliliğinin artırılabilmesine katkı sağlayacak çıkarımlara da yer verilerek yorumlanmıştır.

2. Bulgular

YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde iş yeri deneyimi gerektiren iki uygulamalı eğitim türü olarak işletmede mesleki eğitim ve stajın çeviri eğitimi verilen lisans programlarında ne ölçüde yer aldığının araştırılması amacıyla yapılan doküman analizinde öncelikle YÖK Yükseköğretim Lisans Atlası'ndaki 105 programın kaç tanesinin öğretim planına işletmede mesleki eğitim ve staj başlıklarının dahil edilmiş olduğu tespit edilmiştir. Şekil 1'de görülebileceği gibi, bu uygulamalı eğitim türlerine yer veren programların sayısı 66'dır. Öğretim planlarında uygulamalı eğitim bulunmayan 39 programdan 3 tanesinin internet sayfasında ise öğrencilerin isteğe bağlı staj yapabilecekleri belirtilmiştir.

Şekil 1

Çeviri Eğitimi Verilen Lisans Programlarının Öğretim Planlarında Uygulamalı Eğitim (İşletmede Mesleki Eğitim/Staj) Bulunma Durumu

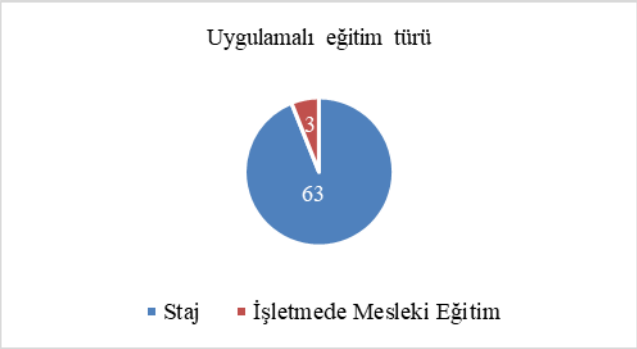
Not: Şekil 1, araştırma bulgularından elde edilmiştir. Bu çalışmada öğretim planlarında uygulamalı eğitimin bulunma durumu araştırıldığı için internet sayfalarında isteğe bağlı staj yapılabileceğini belirten programlar Şekil 1'de "Yok" kategorisinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında öğretim planında işletmede mesleki eğitim/staj olduğu tespit edilen programlarda (n=66) hangi uygulamalı eğitim türünün yer aldığı saptanmış ve ağırlıklı olarak hangi uygulamalı eğitim türünün öğretim planlarına dahil edildiği tespit edilmiştir. Araştırmanın bulguları, öğretim planında uygulamalı eğitime yer veren 66 lisans programından 63'ünde staj uygulamasının yer aldığını, dolayısıyla çeviri eğitiminde en fazla tercih edilen uygulamalı eğitim türünün staj olduğunu göstermektedir. Şekil 2'de görülebileceği gibi, stajın yanı sıra 3 programda işletmede mesleki eğitim uygulamasının yer alıyor olduğu görülmüştür[10].

[10] 18.08.2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında işletmede mesleki eğitim uygulaması yapılabilmesi için belirlenen programlar arasında çeviri eğitimi verilen lisans programlarının bulunmadığını belirtmek gerekir.

Şekil 2

Öğretim Planlarında Uygulamalı Eğitim (İşletmede Mesleki Eğitim/Staj) Bulunan Lisans Programlarında Sunulan Uygulamalı Eğitim Türü

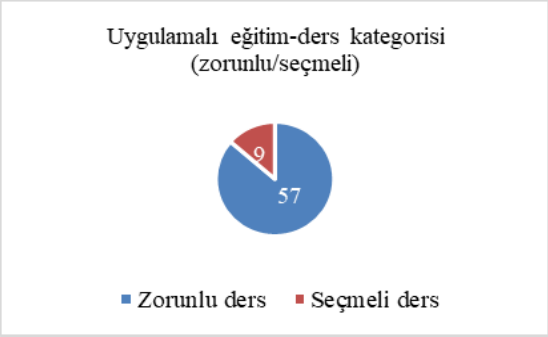

Not: Şekil 2, araştırma bulgularından elde edilmiştir. Bazı programların, öğretim planlarında "yerinde uygulama" gibi farklı başlıklarda yer aldığı ancak dersin Bologna eğitim kataloğuna ulaşıldığında ve AKTS kredi sayısı hesaba katıldığında (15 AKTS'den az) bu dersin staj uygulaması olarak verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumdaki örnekler, Bologna eğitim katalogları incelemesi sonucunda Şekil 2'de staj uygulaması olarak sınıflandırılmıştır.

Uygulamalı eğitimin öğretim planlarında nasıl yer aldığının, diğer bir deyişle ders bilgilerinin nasıl düzenlendiğinin, saptanması amacıyla yapılan analizde öğretim planlarında uygulamalı eğitime yer verilen 66 programın 57'sinde stajın/işletmede mesleki eğitimin zorunlu ders kategorisinde sunulduğu görülmektedir. Şekil 3'te görülebileceği gibi, 57 programda uygulamalı eğitim zorunlu ders olarak yer alırken dokuz programda seçmeli ders kategorisinde yer almıştır. Ancak bu noktada Şekil 2 ve Şekil 3'teki verilerin ortak bir istisnasını belirtmek gerekir. Şekil 3'te uygulamalı eğitimin seçmeli ders kategorisinde, Şekil 2'de ise uygulamalı eğitimin staj kategorisinde sınıflandırıldığı bir üniversitede/programda, staj uygulamasına, işletmede mesleki eğitim veya bitirme tezi de alternatif olarak sunulmuştur. Bu programda eğitim gören çevirmen adayları seçmeli ders olarak staj uygulaması yerine işletmede mesleki eğitim veya uygulamalı araştırma projesi dersini (bu ders Çerçeve Yönetmelikte yer alan üçüncü başlık olan uygulamalı ders kategorisinde düşünülebilir) uygulamalı eğitim olarak alabilmektedir.

Şekil 3

Öğretim Planlarında Uygulamalı Eğitim (İşletmede Mesleki Eğitim/Staj) Bulunan Programlarda Uygulamalı Eğitimin Sunulduğu Ders Kategorisi (Zorunlu/Seçmeli)

Not: Şekil 3, araştırma bulgularından elde edilmiştir.

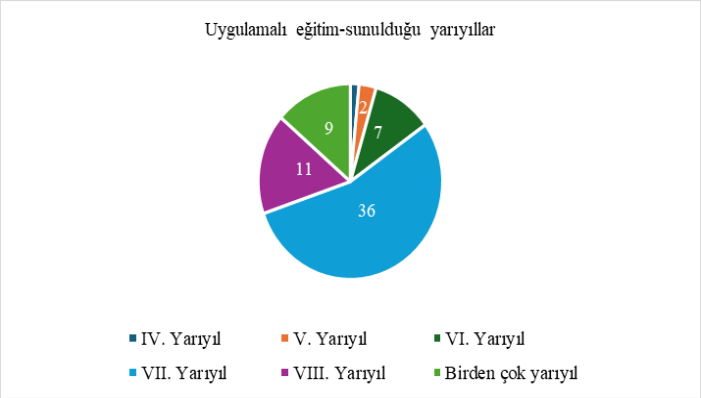
Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda odaklanılan bir diğer başlık uygulamalı eğitimin (işletmede mesleki eğitim/staj) lisans programlarında hangi yarıyıllarda, kaç AKTS değerinde sunuluyor olduğudur. Şekil 4'te, uygulamalı eğitimin en fazla 4. sınıf düzeyinde (n=47), sırasıyla 7. ve 8. yarıyıllarda öğretim planlarına yerleştirildiği görülebilmektedir (n=36 ve n=11). Araştırmada yapılan analizde, 4. sınıf düzeyinden sonra bölümlerin en yaygın tercihinin uygulamalı eğitimi birden fazla yarıyılda öğretim planlarına yerleştirmek olduğu görülmüştür (n=9). Stajın öğretim planlarında farklı yarıyıllarda

görüldüğü bu dokuz programdaki yarıyıl dağılımına bakıldığında staj için ağırlıklı olarak 5., 6., 7., 8., yarıyılların belirlendiği görülmüştür. 7 programda bu yarıyıllara zorunlu ders olarak eklenen staj, bir programda 7. veya 4. yarıyıllarda seçmeli ders kategorisinde yer alırken bir programda da 5., 6., 7., veya 8. yarıyıllarda sunulan seçmeli ders olarak yer almaktadır.

Bulgular uygulamalı eğitimin en fazla 4. sınıf düzeyinde öğretim planlarına koyulduğunu göstermiştir. 4. sınıf düzeyinden sonra uygulamalı eğitimin öğretim programlarına en fazla yerleştirildiği ikinci düzey ise 3. sınıftır (n=9). Uygulamalı eğitim, bu düzeyde yedi programda 6. yarıyılda ve iki programda 5. yarıyılda sunulmaktadır. Öte yandan, yalnızca bir programda uygulamalı eğitim 2. sınıf düzeyinde 4. yarıyılda öğretim planına eklenmiştir.

Şekil 4

Öğretim Planlarında Uygulamalı Eğitim (İşletmede Mesleki Eğitim/Staj) Bulunan Programlarda Uygulamalı Eğitimin Sunulduğu Yarıyıllar

Not: Şekil 4, araştırma bulgularından elde edilmiştir.

Uygulamalı eğitim ile ders bilgileri incelenirken dersin kategorisi ve sunulduğu yarıyıl bilgilerinin yanı sıra derse verilen AKTS değerleri de incelenmiştir. Buna göre, çeviri eğitimi verilen lisans programlarında yaygın olarak uygulanan uygulamalı eğitim türü olan staj, öğretim planlarına farklı AKTS değerleriyle eklenmiştir. Şekil 5'te görüleceği üzere, programların staj için en yaygın olarak belirlediği AKTS değeri 5'tir (n=27). Bu değeri takip eden ikinci yaygın uygulamada şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: 11 programda stajların AKTS değeri 6 olarak belirlenmişken[11], 11 programda da farklı dönemlere 5 AKTS'den az olarak yerleştirilen iki veya üç zorunlu ders staj başlığıyla öğretim planına eklenmiştir. Öğretim planında bir dönemde 5 AKTS'den az olmak koşuluyla birden fazla dönemde staja yer veren programlardan birinde staj; 5., 6., ve 7. yarıyıllara 4'er AKTS değeriyle zorunlu ders kategorisinde yer alırken, bir başka programda da 6., 7., ve 8. yarıyıllara yerleştirilmiştir. Farklı dönemlerde 5 AKTS altında staj sunan bir diğer bölümde ise staj uygulaması; 7. ve 8. yarıyıllarda, 2'şer AKTS değerinde, zorunlu ders kategorisinde yer almaktadır. Farklı yarıyıllarda staja yer veren bir programda da 5. ve 7. yarıyıllarda, 2 ve 3 AKTS'lik zorunlu staj dersi bulunmaktadır. Stajı farklı yarıyıllara zorunlu ders olarak yaymış bu dört programın yanı sıra yedi programda staj tek yarıyılda 5'ten az AKTS değeriyle sunulmuştur. Bu programlardaki uygulamaya bakmak gerekirse; üç programda 4 AKTS değeriyle 7. yarıyılda öğretim planlarına eklenen zorunlu ders kategorisindeki staj, bir programda 3 AKTS olarak yine 7. yarıyıla zorunlu ders olarak eklenmiş, benzer şekilde üç programda 7. yarıyılda zorunlu ders olarak ve 2 AKTS değeriyle öğretim planlarına yerleştirilmiştir.

Staj uygulaması öğretim planlarına koyulurken 5 ve 6 AKTS değerinden sonra en fazla tercih edilen AKTS değeri 8 olarak saptanmıştır (n=8). Staj için belirlenen bir diğer AKTS değeri 7 (n=3) iken stajın

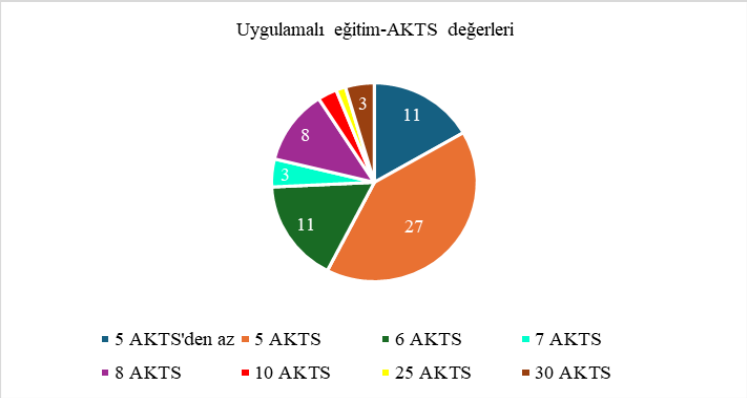
[11] Bu gruptaki yalnızca 1 programda staj, 7. ve 8. yarıyıllarda 6 AKTS'lik 2 seçmeli ders olarak sunulmaktadır.

10 AKTS'lik bir ders olarak planlanması çeviri eğitimi verilen lisans programlarında nispeten az tercih edilen bir uygulamadır (n=2).

Son olarak, araştırmada sunulan bulgular çerçevesinde, uygulamalı eğitim olarak öğretim planına staj yerine işletmede mesleki eğitimi dahil etmiş olan üç program olduğu ifade edilmişti (bkz. Şekil 2). İşletmede mesleki eğitimi uygulamalı eğitim olarak sunan bu üç programda belirlenen AKTS değerlerinin oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu programlardan ikisinde işletmede mesleki eğitim 30 AKTS'ye karşılık gelirken, bir programda 25 AKTS olarak öğretim planına yerleştirilmiştir. Bu üç program dışında uygulamalı eğitimi seçmeli ders olarak sunan bir programda ise öğrencilere staj ve işletmede mesleki eğitim derslerinin yanı sıra bitirme tezi dersinin de yer aldığı üç farklı kategoride uygulamalı eğitimi tamamlayabilme olanağı sunulduğu ifade edilmişti. Bu programda öğrencilerin tercih edebileceği uygulamalı eğitim türü için de 30 AKTS belirlendiğini belirtmek gerekir. Bu bulgulara ilişkin bilgilere Şekil 5'te yer verilmiştir.

Şekil 5

Öğretim Planlarında Uygulamalı Eğitim (İşletmede Mesleki Eğitim/Staj) Bulunan Programlarda Uygulamalı Eğitimin AKTS Değerleri

Not: Şekil 5, araştırma bulgularından elde edilmiştir.

3. Tartışma

Bu çalışmada, YÖK tarafından 2021 yılında yayımlanan Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak öğretim planlarına yerleştirilen ve iş yeri uygulaması gerektiren iki uygulamalı eğitim türü olan işletmede mesleki eğitim ile stajın Türkiye'de çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarındaki yeri ve planlara nasıl yerleştirildiği saptanmıştır. Bu amaçla belirlenen araştırma soruları çerçevesinde çalışmada elde edilen bulgular şu şekilde yorumlanabilir:

Çeviri eğitimi verilen lisans programlarında YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak uygulamalı eğitim (işletmede mesleki eğitim/staj) kategorisinde ders/uygulama yer alıp almadığının tespit edilmesi amacıyla oluşturulan ilk soru için doküman analizinde elde edilen bulgular 2025 yılı itibariyle YÖK Yükseköğretim Lisans Atlası'nda listelenen 105 lisans programından 66'sında uygulamalı eğitim başlığı altında yer alan dersler olduğunu göstermiştir. Bu veriler, programlarda çerçeve yönetmelikte yer alan üç uygulamalı eğitim türünden hangisinin öğretim planlarına yerleştirilmek üzere daha fazla tercih edildiğinin araştırıldığı ikinci araştırma sorusu ile birlikte yorumlandığında ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır:

Çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında en fazla yer alan uygulamalı eğitim türünün staj olduğu tespit edilmiştir (n=63). İşletmede mesleki eğitim yalnızca üç programda (bir programda 25, iki programda 30 AKTS ve zorunlu ders olarak) sunulmaktadır. Sadece bir vakıf üniversitesinde yer alan programda; staj, işletmede mesleki eğitim ve uygulamalı araştırma projesi dersleri birbirinin alternatifi olan seçmeli dersler olarak sunulmuş ve 30 AKTS'lik bu seçmeli derslerden

bir tanesinin seçilmesi zorunlu tutulmuştur. İşletmede mesleki eğitimin çeviri eğitimi sunulan programlarda çok az kullanılıyor olması çeşitli nedenlerle ilişkilendirilebilir. İşletmede mesleki eğitim; AKTS kredisinin yüksek olması (15-30 AKTS) ve eğitim-öğretim dönemlerinde gerçekleştirilecek olması gibi nedenlerin yanı sıra 18.08.2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında işletmede mesleki eğitim uygulaması yapılabilmesi için belirlenen programlar arasında çeviri eğitimi verilen programların bulunmaması nedeniyle de öğretim planlarında yaygın olarak kullanılmıyor olabilir. Ayrıca, AKTS değeri fazlalığı 450-900 saatlik iş yüküne tekabül etmekte, bu koşul da öğrencilerin bir eğitim-öğretim yarıyılı boyunca mesleki eğitimi tamamlamakla yükümlü oldukları işletmede bulunmalarını gerektirmektedir. Bu gereklilik çeviri eğitimi ve çeviri/dil hizmetleri sektörü açısından uygulamada çeşitli zorlukları beraberinde getirebilmektedir. Bu noktada araştırmanın yazarları olarak ve görev yaptığımız üniversitenin mütercim ve tercümanlık bölümü uygulamalı eğitim komisyonu üyeleri olarak zorunlu staj dersi ile ilgili gözlemlerimiz ve deneyimlerimiz doğrultusunda yapılabilecek bir değerlendirmeye yer vermek isabetli olacaktır. Anabilim dalımızın 2021 yılında güncellenen öğretim planına staj uygulaması zorunlu ders kategorisinde eklenmiştir ve yeni öğretim planında staj uygulamasını tamamlayan öğrencilerimizin bu süreçte karşılaştıkları en büyük sorunlardan birinin, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak nitelikte bir staj kurumu bulmak olduğu gözlemlenmiştir. Kurumların; stajyer kabulü hususunda yerine getirmekle yükümlü oldukları gerekliliklerle[12] ve özellikle çeviri/dil hizmetleri alanında son yıllarda fiziki çalışma ortamlarının daraltılması/azaltılması; teknolojik gelişmelerin ve ekonomik koşulların etkisiyle uzaktan çalışma modelinin daha fazla tercih edilen bir çalışma biçimi haline dönüşmeye başlaması gibi nedenlerle bağlantılı olarak stajyer kotasını kısıtlı tutmak istemesi, stajyer adaylarının işletmede mesleki eğitim uygulamasını gerçekleştirecek kurum bulmakta zorluk çekebileceğini düşündürmektedir.

Öğretim planı analizinde yanıtı aranan üçüncü soruda, uygulamalı eğitim bulunan programlarda uygulamalı eğitimin (işletmede mesleki eğitim/staj) öğretim planlarında hangi ders kategorisinde (zorunlu/seçmeli), hangi yarıyıl(lar)da, kaç AKTS değerinde bir eğitim içeriği olarak yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu doğrultuda elde edilen ilk bulgu çeviri eğitimi verilen lisans programlarında uygulamalı eğitimin öğretim planlarına yaygın olarak zorunlu ders kategorisinde dahil edildiğini göstermektedir. 66 programdan 57'sinde zorunlu ders olarak yer alan uygulamalı eğitim dokuz programda seçmeli ders kategorisinde sunulmuştur. Uygulamalı eğitimi zorunlu ders olarak sunan 57 programdan 3'ü daha önce de belirtildiği gibi işletmede mesleki eğitim uygulamakta, kalan 54 programda zorunlu staj dersi yer almaktadır.

Öğretim planlarında uygulamalı eğitimin (işletmede mesleki eğitim/staj) yarıyıllara göre dağılımı incelediğinde bulgular, programların bu dersi/uygulamaları en fazla son sınıf düzeyinde (n=47) öğrencilerin transkriptlerine işlenecek biçimde 7. ve 8. yarıyıllara yerleştirdiğini göstermektedir (sırasıyla n=36+n=11). Bu 47 program içinde işletmede mesleki eğitim sunulan programlar da yer almaktadır. Bu bulgu, bu üç programda uygulamalı eğitimi işletmede tamamlaması gereken öğrencilerin 7. veya 8. yarıyıllarda mesleki eğitim almak üzere işletmelerde bulunduğunu göstermektedir. Bulgulardan anlaşılacağı üzere, her ne kadar programların büyük çoğunluğu (66 programdan 47'si) uygulamalı eğitimin öğretim planına yerleştirilmesi için en uygun öğretim yılını son sınıf olarak belirlemiş olsa da programların bu konuda ikinci yaygın tercihi stajı (bu düzeyden itibaren işletmede mesleki eğitim sunan program bilgisi bulunmayacağı için yalnızca staj ifadesi kullanılacaktır) farklı yarıyıllara dağıtarak esnek bir biçimde öğretim planına koymak şeklindedir. Zira dokuz programda staj 5.-8. yarıyıllar arasında yer alan bir seçmeli ders olarak öğrenci transkriptlerine işlenebilecek biçimde

[12] Stajyer için supervizör belirleme, staj değerlendirme raporu hazırlama ve stajyerin performans değerlendirmesini yapma, stajyere kurum faaliyetlerini yerine getirme konusunda yardımcı olma, fiziki olarak çalışma alanı ve ücret tahsis etme gibi çeşitli iş yükleri bu sorumluluklar arasında sayılabilir.

planlara yerleştirilmiştir. Üçüncü sınıf düzeyinde tek dönemlik yerleştirme yapan programlara bakıldığında (n=9), 6. yarıyılın 5. yarıyıla kıyasla daha fazla program tarafından tercih edildiği görülmektedir. 7 program stajı yalnızca 6. yarıyıla yerleştirirken 2 programda da yalnızca 5. yarıyılda staj yer almaktadır. Stajı üçüncü sınıf ve dördüncü sınıftan daha düşük bir öğrenim düzeyine yerleştiren sadece bir bölüm bulunmaktadır, bu bölümde de ikinci sınıf düzeyinin/4. yarıyılın, öğretim planında staj için uygun yer olarak belirlendiği görülmüştür. Bu kategorideki bulguları özetlemek gerekirse, çeviri eğitimi verilen lisans programlarında uygulamalı eğitimlerin öğretim planlarındaki yeri ağırlıklı olarak üçüncü ve dördüncü sınıfta belirlenen bir döneme yerleştirilecek biçimde planlanmıştır ve en fazla tercih edilen dönem 7. yarıyıldır (n=36). YÖK Çerçeve Yönetmeliği'nde stajın yarıyıl veya yaz tatiline rastlayan aylarda yapılması gerektiği, ders döneminde yapılması durumunda haftada üç günden az olmamak koşuluyla ve ders/sınav olmayan günlerde yapılabileceği belirtilir. Yönetmelik'te yer alan bu şartlardan dolayı çevirmen adaylarının en yaygın olarak yaz aylarında staj yapacağı düşünüldüğünde, stajın tamamlanmasını takiben bölümlerdeki staj komisyonları tarafından staj değerlendirme toplantıları veya staj savunması yapılması durumunda çevirmen adaylarının staj deneyimlerini yakın bir zamanda tamamlamış olarak bu deneyime yönelik kendilerine yöneltilebilecek soruları daha etkin biçimde yanıtlayabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu hususlar dikkate alındığında, staj dersinin 7. yarıyılda öğretim planlarına yerleştirilmesinin, staj komisyonlarının staj performans değerlendirmesi yapması bakımından da isabetli bir tercih olacağı sonucuna varılabilir.

Çalışmada üçüncü araştırma sorusu çerçevesinde yanıtı aranan son kategori, uygulamalı eğitimlerin öğretim planlarındaki AKTS kredi değerlerinin saptanmasını kapsamaktadır.

Bulgular uygulamalı eğitim için AKTS değerlerinin 2 ile 30 arasında değişen şekilde planlandığını göstermiştir. Staj başlığı altında uygulamalı eğitime yer veren programlarla ilgili genel tablo değerlendirildiğinde, en fazla tercih edilen kredi değerinin 5 olduğu görülmüştür (n=27), 5 AKTS'den sonra gelen düzeyde programların iki farklı uygulama yaptığı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki 5 AKTS'den az olan kredi değerleriyle stajın öğretim planlarına yerleştirilmesidir (n=11) ki bu dağılıma bakıldığında, 2, 3 veya 4 AKTS'lik staj derslerinin planlarda yer alabildiği görülebilmektedir. İkinci yaygın uygulama (n=11) ise stajın 6 AKTS kredi değeriyle hesaplanmasıdır. Bu değerlerden sonra en fazla tercih edilen üçüncü kategoride staj 8 AKTS değeriyle (n=8) ve 7 AKTS değeriyle (n=3) sunulmuştur. Yalnızca iki programda 10 AKTS'lik staj olduğu görülmektedir. Uygulamalı eğitime işletmede mesleki eğitim başlığı altında yer veren üç programın birinde 25, ikisinde 30 AKTS'lik kredi değerleri olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular doğrultusunda, staj dersi için en uygun AKTS aralığının 5 ile 8 kredi değeri olduğu sonucuna varılabilir. Bu değerler ortalama 150-240 saatlik iş yüküne ve 20-30 çalışma gününe denk gelmektedir ve bu sürenin staj kurumu bulma ve staj süresini planlama açısından öğrencilere kolaylık sağlayacak bir zaman aralığı oluşturduğu ifade edilebilir. Öte yandan, Jaccomard (2018, s. 544) görüşme yaptığı öğrencilerin üç haftalık staj süresini yetersiz bulduğunu aktarmış ve stajların üç haftadan daha uzun bir zaman aralığında planlamasını önermiş, Batı Avustralya Üniversitesi Çeviribilim Yüksek Lisans Programında staj süresinin altı hafta olarak belirlendiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Hirci (2023, s. 904) Ljubljana Üniversitesi Çeviribilim Yüksek Lisans Programındaki staj uygulamasının üç haftalık bir süreyi kapsadığını ancak altı haftaya kadar uzatılabildiğini, Marczak da (2024, s. 586) üç haftalık staj uygulandığını belirtmiştir. Dolayısıyla üç haftadan az olmayacak şekilde planlanan, dört ila altı haftadan oluşan bir zaman aralığı ideal staj süresi olarak kabul edilebilir.

Elde edilen bulgular çalışmanın Giriş bölümünde sunulan literatür incelemesinde yer verilen araştırmalar ile bağlantılı olarak yorumlandığında ise şu değerlendirmeler yapılabilir:

İncelenen araştırmalar (direkt staj odaklı veya dolaylı olarak staj kavramına yer verilen) çevirmen adaylarına iş yeri deneyimi ve mesleki bilgi ve becerilerin kazandırılması amacıyla staj uygulamalarının oldukça önemli olduğuna ve öğretim planlarına staj dersinin dahil edilmesi gerektiğine işaret

etmektedir. Bu noktada yeniden belirtmek gerekir ki uygulamalı eğitimöğretim planlarına işletmede mesleki eğitim, staj ve uygulamalı ders olmak üzere üç farklı şekilde yansıtılabilmektedir ancak öğretim planlarında ağırlıklı olarak staj uygulamalarına yer verilmesi staj kavramının daha yaygın olarak kullanılmasını beraberinde getirmektedir ve çeviri eğitimi verilen lisans programlarında da uygulamalı eğitim türü olarak stajın yaygınlaşmış olduğu görülmüştür (105 programdan 63'ü uygulamalı eğitim türü olarak staja yer vermeyi seçmiştir, yalnızca 3 programda işletmede mesleki eğitim uygulaması yapılmaktadır). Daha önce de ifade edildiği gibi, 18.08.2021 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu toplantısında işletmede mesleki eğitim uygulaması yapılabilmesi için belirlenen programlar arasında çeviri eğitimi verilen programlar yer almamaktadır. Dolayısıyla çevirmen adaylarına uygulamalı eğitim türü olarak staj uygulaması çerçevesinde iş yeri deneyimi kazandırılmasının daha uygun olduğu söylenebilir. Diğer yandan, 39 programın öğretim planında uygulamalı eğitime yer verilmiyor olması stajın çeviri eğitiminin önemli bir bileşeni olduğuna işaret eden literatür tespitleriyle uyumsuzluk gösteren bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Uygulamalı eğitime yer verilen programların büyük çoğunluğu (66 programdan 57'si) stajı/işletmede mesleki eğitimi zorunlu ders olarak öğretim planına yerleştirmiştir. Öner (2012, s. 61) çeviri eğitiminde karşılaşılan sorunları irdelerken bölüm müfredatlarının sektörel durum ve koşullarla yeterli düzeyde bağlantılı olamadığını belirtmiş ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda müfredatlarda gerekli güncellemelerin yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Güven (2012, s. 32) de ülkemizde 80'li yılların başında lisans düzeyinde verilmeye başlanan çeviri eğitiminde istenilen düzey ve kaliteye ulaşılamamasını etkileyen nedenler arasında staj olanaklarının sınırlılığına değinmiştir. Bu bağlamda müfredatlara zorunlu staj eklenmesini, çevirmen adaylarının mezuniyet sonrası mesleki hayatlarına daha iyi hazırlanmalarına yardımcı bir unsur olarak değerlendirmiştir. Uygulamalı eğitimin zorunlu ders olarak sunulması öncelikle daha fazla çevirmen adayının bu deneyimden faydalanmasını sağlamak açısından daha etkin bir yöntem olacaktır. Ayrıca, hem çevirmen adayları ve staj yapılan kurumlar hem de eğitim programlarında staj değerlendirmesini yapacak komisyonları içine alan bir iş planı/süreci gerektirdiği ve farklı çalışma basamaklarını içerdiği için de uygulmalı eğitimin zorunlu ders kategorisinde olması seçmeli ders olarak sunulmasından daha işlevsel olacaktır.

Uygulamalı eğitimler; öğrencilere iş yeri deneyimi kazandırmanın yanı sıra eğitim programlarının öğretim planlarındaki diğer bazı derslerin -özellikle de uygulamalı çalışmalar yapılmasını gerektiren derslerin- tamamlayıcısı niteliğinde olmakta ve teorik/kuramsal derslerin de uygulama alanlarındaki yansımalarını gözlemleyebilme olanağı sunabilmektedir. Bu bağlamda, çeviri eğitimi için staj uygulaması başta çeviri teknolojileri ve direkt saha deneyimi kazanmayı gerektiren toplum çevirmenliği, sözlü çeviri gibi alanlar ile ilgili dersler olmak üzere öğretim planlarında teori-uygulama arasında denge kurulmasına katkı sağlayacak tamamlayıcı bir bileşen olarak düşünülebilir. Stajların bu niteliği, Canım-Alkan (2013, 2020) tarafından çeviri teknolojilerinin kullanılması açısından, Odabaşı (2022) tarafından da çevirmen adaylarına toplum çevirmenliği alanında saha deneyimi kazandırılması bakımından dile getirilmiştir.

Stajın çevirmen adaylarına mezuniyet sonrası ihtiyaç duyacakları mesleki bilgi ve becerileri kazandırmaya ve iş yeri dinamikleri ve gerçek çalışma ortamlarını gözlemleme fırsatı sunmaya katkı sağlayan rolü yadsınamaz. Ancak çeviri eğitimi ve staj uygulamaları yan yana geldiğinde akademi ve sektör arasında kurulması gereken iş birliğinin önemi ön plana çıkmaktadır. Staj uygulamalarının gerçekleştirilmesinde eğitim kurumlarının sektör kuruluşlarıyla bağlantı kurması ve iş birliği içinde hareket etmesinin gerekliliği akademik çalışmalarda da altı çizilen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır (bkz. Ballı, 2018; Ersoy vd. 2017; Hirci, 2023, s. 914; Li, 2022, s. 195; Valero-Garcés, 2011, ss. 109, 110; Yüksel-Bağdatlı, 2022; Xu, 2019 ss. 65, 66). Avrupa'da çeviribilim yüksek lisans programlarında eğitim gören öğrencilere çeviri/dil hizmeti sağlayan kurumlarda staj yapma imkanı sunarak sektörde ihtiyaç duyulan yetkinliklerin kazandırılması amacıyla geliştirilen çeşitli staj programları yer almaktadır. Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Programı tarafından desteklenen ve

Avrupa Çeviri Yüksek Lisansı [European Master's in Translation] ağına üye üniversitelerin öğrencilerinin faydalanabileceği "The European Graduate Placement Scheme (EGPS)" ve "AGORA Transnational Placement Scheme for Translation Students" başlıklı projeler, "ELIA Exchange Programı" [European Language Industry Association- Avrupa Dil Endüstrisi Derneği Değişim Programı] ve "Ljublijana Üniversitesi Çeviribilim Yüksek Lisans Programı Çeviri Stajı Uygulaması" [Translation Work Placement] bu programlar arasında sayılabilir (bkz. Astley & Torres Hostench, 2017; Hirci, 2023). Staj konusunda iyi uygulama örnekleri olarak sayılabilecek bu programlarda çeviri eğitimi verilen kurumlar ile çeviri/dil hizmeti sağlayıcı kurumların iş birliği içinde çalışmalar yürütmüş/yürütmekte olduğu dikkati çekmektedir.

Çeviri eğitimi verilen lisans programlarının çevirmen adaylarına staj olanağı sağlayabilecek kurum ve kuruluşlarla bağlantı kurması ve bu iş birliğinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için de bu bağlantılara kurumlararası protokollerle resmiyet kazandırılması oldukça önemlidir. Örneğin, çevirmen adaylarına kitap çevirmenliği alanında staj olanakları sunulabilmesi için yayınevleriyle protokoller imzalanması Parlak (2012, ss. 72, 73) tarafından bir çözüm önerisi olarak dile getirilmiştir. Özellikle Avrupa Birliği Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı gibi çevirmen adaylarının bilgi ve deneyim kazanması bakımından oldukça önemli olan kamu kurumlarının staj uygulamaları konusunda eğitim kurumlarına destek olması gerektiği Sığırcı'nın (2012, s. 80) da vurguladığı bir husus olmuştur.

Elbette dile kolay bu iş birliği çağrısının gerçekleştirilebilmesini zorlaştıran bazı etmenler olduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Öncelikle çalışma çerçevesinde yapılan inceleme 2025 yılı itibariyle farklı dillerde çeviri eğitimi verilen 105 lisans programı olduğunu göstermiştir. Çeviri eğitimi verilen program sayısının sektör-eğitim arz-talep durumu/ mezunların istihdam durumu gibi bilgileri içeren herhangi bir veri bütünü (ör. sektör raporu, istihdam raporu vb.) olmaksızın yıldan yıla artıyor olması eğitim programlarında kontrolsüz bir hacimsel büyümeye işaret etmektedir (krş. Eser, 2020, s. 124; Uysal & Filazi, 2024, s. 121). Bu programlarda öğrenim gören çevirmen adayları için ana faaliyet alanı olarak kabul edilebilecek çeviri/dil hizmetleri sektöründe yer alan kurumların stajyer kotalarının yıldan yıla artan program sayısına bağlı olarak yükselecek olan stajyer adayı ihtiyacına cevap verebilmesi zor görünmektedir. Aslında ülkemizde önemli sektör paydaşlarından Çeviri İşletmeleri Derneği (ÇİD) bünyesindeki çeviri işletmelerinin (Eruz, 2012, s. 19) veya Türkiye Çevirmenler Derneği (TÜÇED) altında örgütlenen yeminli çeviri bürolarının çevirmen adaylarına uzun zamandır düzenli olarak staj imkanı sağladığı bilinmektedir (Türkiye Çevirmenler Derneği, t.y.). Bu kuruluşlara Avrupa Birliği Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı gibi kamu kurumlarını da eklemek gerekir. Ancak bu kurum ve kuruluşların da hızla artan ihtiyaca cevap verebilecek stajyer kotası sunamayacağı aşikâr bir durumdur. Ülkemizde çeviri işletmelerinin ve çeviri bürolarının ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Antalya gibi büyük şehirlerde konumlandığı düşünüldüğünde (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015, s. 50) bu şehirler dışında yer alan programlarda öğrenim gören çevirmen adaylarının staj kurumu bulma konusunda dezavantajlı bir konumda olabilecekleri de göz ardı edilmemelidir.

Çevirmen adaylarını sektör gerekliliklerine hazırlamak ve onlara henüz mezun olmadan çeviri/dil hizmetlerinin gerektirdiği mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak için çeviri eğitiminde staj uygulamalarına yer verilmelidir. Ancak bu hedeflerin yalnızca öğretim planlarına staj dersi eklenerek gerçekleştirilemeyeceğini de vurgulamakta fayda var. Bu çalışma, staj uygulamasının ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarının öğretim planlarında geniş ölçüde yer bulduğunu göstermiştir ancak stajların verimliliği, etkinliliği ve öğretim planlarına eklenmesiyle hedeflenen öğrenme çıktılarının çevirmen adaylarına kazandırabilmesi için pek çok etkenin dikkate alınması gerekir. Alanyazında stajlar ile ilgili öğrenci görüşlerine ve staj defteri/raporu incelemelerine yer verilen araştırmaların da gösterdiği gibi (bkz. Hirci, 2023, s. 94; Jaccomard, 2018, ss. 544-545; Marczak, 2024, ss. 589-595; Sadza, 2021, ss. 220-224; Xu, 2019, ss. 49-60) stajların işlevsel olabilmesi; stajyer, eğitim programı ve staj kurumunu içine alan çok boyutlu bir süreci kapsar. Bu bağlamda öne çıkan hususlar;

- staj yapılan kurumun eğitim programının öğrenme çıktılarıyla uyumluluğu,
- staj kurumunda stajyerlere destek olmak ve yol göstermek amacıyla belirlenen kurum danışmanları/eğitici personelin çeviri/dil hizmetleri konusunda bilgi ve yetkinlik düzeyi,
- eğitici personelin stajyere vereceği geribildirimin niteliği ve yeterliliği,
- staj süresince kurumun stajyeri iş planlarına ne ölçüde dahil ettiği ve stajyerin farklı mesleki rolleri gözlemleme fırsatına ne ölçüde sahip olabildiği,
- bölüm staj komisyonu üyeleri/danışmanı ve kurum eğitici personeli arasında beklentilerin ortaya koyulabildiği sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturulabilmesi,
- staj sürecinde ve tamamlandıktan sonra bölüm uygulamalı eğitimler/staj komisyonlarının staj süreçleriyle ilgili çevirmen adaylarıyla görüşmeler yapması ve staj defteri/staj değerlendirme formunun etkili değerlendirme yapılabilmesine zemin oluşturacak şekilde düzenlenmesi

olarak sıralanabilir.

4. Sonuç

Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve eğitimlerini tamamlamadan iş yeri deneyimi kazanabilmelerine olanak sağlanması amacıyla tasarlanan ve YÖK Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'ne bağlı olarak eğitim programlarının öğretim planlarına eklenen uygulamalı eğitimler; işletmede mesleki eğitim, staj ve uygulamalı ders olmak üzere üç ana başlıkta şekillendirilmektedir. Bu yönetmelik doğrultusunda öğretim planlarında işletmede mesleki eğitim ve staj bulunan eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler bölümlerindeki uygulamalı eğitim komisyonları tarafından onaylanan kurum ve kuruluşlarda bu uygulamalı eğitimleri gerçekleştirmektedir.

Bir uygulamalı eğitim türü olarak stajlar, eğitim ve sektör/gerçek çalışma atmosferi arasında köprü vazifesi kuran yönüyle, çeviribilim alanındaki akademik araştırmalarda da irdelenen araştırma konularından birini oluşturmaktadır. Çeviribilim alanında Avustralya, İspanya, Slovenya, Polonya, Çin gibi dünyanın farklı ülkelerinde ele alınan bir konu olan staj/iş yeri uygulamaları ile çeviri eğitimi ilişkisi ülkemiz çeviribilim literatüründe yeterli bilginin bulunmadığı ve odağı farklı olan araştırmalarda sınırlı olarak değinilen bir konudur. Bu doğrultuda bu çalışmada, çeviri eğitimi verilen lisans programlarında işletmede mesleki eğitim ve staj başlıklı uygulamalı eğitim türlerinin ne ölçüde yer aldığı doküman analizi yöntemiyle incelenmiş ve öğretim planlarından yansıyan bulgular araştırma soruları çerçevesinde betimsel analiz yapılarak gösterilmiştir. Böylelikle, hangi uygulamalı eğitim türünün ağırlıklı olarak öğretim planlarına yerleştirildiği ve öğretim planlarında uygulamalı eğitimlerin hangi özelliklerle şekillendirildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma çerçevesinde ulaşılan bulgular, ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarında en fazla tercih edilen uygulamalı eğitim türünün staj olduğunu, stajın yaygın olarak 4. sınıf düzeyinde 7. yarıyılda, 5-8 AKTS'lik zorunlu ders kategorisinde öğretim planlarına yerleştirilmiş olduğunu göstermiştir. İşletmede mesleki eğitim, uygulamalı eğitime yer veren 66 programdan yalnızca üç programın tercih ettiği bir uygulamadır ve bu programlarda öğrencilerin 25 veya 30 AKTS kredi değerinde zorunlu ders olarak işletmedeki mesleki eğitimi tamamlaması gerekmektedir. Sadece bir programda çevirmen adaylarına; staj, işletmede mesleki eğitim veya uygulamalı araştırma projesi derslerinden bir tanesini seçme olanağı sunulduğu görülmüştür. Bu programda uygulamalı araştırma projesi başlığıyla sunulan dersin Çerçeve Yönetmelik'teki uygulamalı ders türüne örnek teşkil ettiği ifade edilebilir. Dolayısıyla, uygulamalı eğitimler konusunda çeviri eğitiminde en fazla tercih edilen uygulama ortalama 20-30 günü kapsayan stajın zorunlu ders olarak öğretim planlarına dahil edilmesi şeklindedir.

Öğretim planlarının günümüzün hızla değişen ve gelişen sektör ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için lisans programlarında sunulan eğitim içeriklerinin sektörel gelişmelerle bağlantılı olması ve gerek iç paydaş veya dış paydaş fikir paylaşımları gerek öğretim elemanlarının gözlemleri veya araştırmaları sonucunda güncellenmesi gerektiği aşikârdır. Öğrencilerin iş yeri dinamikleri ile henüz mezun olmadan

tanışmalarına ve deneyim kazanmalarına olanak sağlayan yönüyle uygulamalı eğitimler, akademi ve sektörü/ teori ve uygulamayı birbirine yaklaştıran önemli bir eğitim bileşenidir. Bu araştırmada, ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarında işletmede mesleki eğitim ve staj uygulamalarının yeri ile ilgili durum tespiti yapılarak bu uygulamaların öğretim planlarına nasıl yerleştirildiği betimlenmeye çalışılmıştır. Bulgular ilgili literatürle ilişkilendirilerek, öğretim planlarında yapılacak güncelleme veya düzenlemelerde ve uygulamalı eğitimlerin planlanması, şekillendirilmesi ve işlevselliğinin artırılmasında dikkate alınabilecek değerlendirmeler ışığında sunulmuştur. Ancak uygulamalı eğitimler konusunda çevirmen adaylarının, lisans programları bünyesindeki uygulamalı eğitim/staj komisyonlarının ve staj ve işletmede mesleki eğitim yapılan kurumların bu süreçlerle ilgili deneyimlerinin araştırıldığı ve uygulamalı eğitimlerin verimliliğinin irdelendiği araştırmalara ihtiyaç vardır. Uygulamalı eğitimlerin farklı perspektiflerden ele alınacağı çalışmalar, bu eğitim türlerinin etkinliğinin artırılmasına, sınıf içi öğrenme ortamları ve gerçek çalışma atmosferleri arasında köprü vazifesi gören yönüyle çeviri eğitimi ve çeviri sektörü arasındaki bağlantının kuvvetlendirilmesine, çevirmen adaylarının bu deneyimden en yüksek düzeyde fayda sağlayarak mezun olabilmelerine ve istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Astley, H., & Torres Hostench, O. (2017). The European graduate placement scheme: An integrated approach to preparing Master's in translation graduates for employment. *The Interpreter and Translator Trainer, 11*(2-3), 204-222. https://doi.org/10.1080/1750399X.2017.1344813

Ballı, A. (2018). Türkiye'de mütercim tercüman yetiştirme programları ve sorunları. *SETSCI Conference Proceedings (Cilt 3)* içinde (ss. 1464-1471). SETSCI.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5*(2), 368-388. https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299

Canım-Alkan, S. (2013). Lisans düzeyinde çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin yeri. *İ.Ü. Çeviribilim Dergisi, 4*(7), 127-147.

Canım Alkan, S. (2015). Çevirmenlikle tanışma süreci: Çeviri stajı. F. Karabacak (Ed.), *Çeviri kitabı* (ss. 93-98). Universal Dil Hizmetleri ve Yayıncılık İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.

Canım-Alkan, S. (2020). Çeviri eğitiminde teknoloji destekli proje tabanlı simülasyon yöntemi: İstanbul Üniversitesi örneği. *Turkish Studies – Educational Sciences, 15*(6), 3919-3937. https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.45977

Ersoy, H., Şahin, Ö. & Türkmen, B. (2017). Vakıf ve devlet üniversitelerinin lisans ve ön lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren bölümlerinin karşılaştırılması. *Tarih Okulu Dergisi, 10*(29), 409-445. http://dx.doi.org/10.14225/Joh1055

Eruz, S. (2012). Çeviri Derneği ve Türkiye'de çevirmenlik mesleğinin statüye kavuş(a)ma(ma)sı üzerine on üç yıllık gel gitli bir öykü. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu Bildirileri* içinde (ss. 17-23), https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirileri.pdf

Eser, O. (2020). *Understanding community interpreting services: Diversity and access in Australia and beyond.* Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-55861-1

Fink, A. S. (2000). The role of the researcher in the qualitative research process. A potential barrier to archiving qualitative data. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, *1*(3). http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs000344.

Güven, M. (2012). Bir "uzmanlık alanı çevirisi eğitimi" önerisi: AB metinleri çevirisi yaz okulu sertifika programı. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu Bildirileri* içinde (ss. 30-39), https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirileri.pdf

Hirci, N. (2023). Translation work placement in Slovenia: A key to successful transition to professional workplace settings?. *Perspectives, 31*(5), 900-918. https://doi.org/10.1080/0907676X.2022.2055482

Jaccomard, H. (2018). Work placements in Masters of translation: Five case studies from the University of Western Australia. *Meta, 63*(2), 532-547. https://doi.org/10.7202/1055151ar

Li, X. (2022). Identifying in-demand qualifications and competences for translation curriculum renewal: a content analysis of translation job ads. *The Interpreter and Translator Trainer, 16*(2), 177-202. https://doi.org/10.1080/1750399X.2021.2017706

Liu, C. F. M. (2017). Perception of translation graduates on translation internships, with mixed-methods approach. *Babel, 63*(4), 580-599. https://doi.org/10.1075/babel.63.4.06liu

Marczak, M. (2024). Internship insight out: Exploring translation students'perspectives on experience and learning gains. *The Interpreter and Translator Trainer, 18*(4), 581-599. https://doi.org/10.1080/1750399X.2024.2381362

Muñoz-Miquel, A. (2020). Translation and interpreting as a profession: Some proposals to boost entrepreneurial competence. *Hermes – Journal of Language and Communication in Business*, (60), 29-46. http://dx.doi.org/10.7146/hjlcb.v60i0.121309

Odabaşı, R. (2022). Gerçek toplum uygulamaları: Toplum çevirmenliği eğitiminde saha deneyimi. N. M. Uysal ve M. Kuleli (Eds.), *BAIBU-ICASTIS book of congress proceedings* içinde (ss. 68-82). RumeliYA

Öner, S. (2012). Çevirmenlik "mesleği"-çeviri eğitimi ilişkisi bağlamında Türkiye'de çeviri alanına bakış. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu Bildirileri* içinde (ss. 60-63), https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirileri.pdf

Parlak, B. (2012). Akademik çeviri öğretimi ve çeviride meslekleşme sorunları. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu Bildirileri* içinde (ss. 65-74), https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirileri.pdf

Resmi Gazete. (2012, 30 Haziran). *İş sağlığı ve güvenliği kanunu*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.htm.

Resmi Gazete. (2021, 17 Haziran). *Yükseköğretimde uygulamalı eğitimler çerçeve yönetmeliği*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210617-2.htm

Rodríguez de Céspedes, B. (2017). Addressing employability and enterprise responsibilities in the translation curriculum. *The Interpreter and Translator Trainer, 11*(2-3), 107-122. https://doi.org/10.1080/1750399X.2017.1344816

Sadza, A. (2021). How incorporating deliberate practice in work placement may contribute to developing expertise in translators. *Research in Language, 19*(2), 211-227. http://dx.doi.org/10.18778/1731-7533.19.2.07

Sığırcı, İ. (2012). AB sürecinde Türkiye'nin karşılaşacağı çeviri ve terim sorunları. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu Bildirileri* içinde (ss. 78-83), https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ceviri_Platformu_Resimleri/platform_bildirileri.pdf

T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı. (2015). *Türkiye'de Çevirmenlik Mesleği* [Araştırma Raporu]. Güncellenmiş Versiyon.

T.C. Dış İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2012, 9 Haziran). *Avrupa Birliği Bakanlığı çeviri platformu gerçekleşti*. https://www.ab.gov.tr/47842.html

Türkiye Çevirmenler Derneği [TÜÇED]. (t.y.). *Staj imkanları*. https://tuced.org.tr/?target=pozisyon

Uysal, N. M., & Filazi, E. (2024). Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarındaki Yeri: Çevirmen Adaylarını Standart ile Tanıştırıyor Muyuz? *IU Journal of Translation Studies* (21), 113-130. https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1498715

Valero-Garcés, C. (2017). Connecting translation employers and trainers. Experience of internships in public service interpreting and translation training. *Vertimo Studijos, 4*(4), 107-117. https://doi.org/10.15388/VertStud.2011.4.10577

Xu, M. (2019). On internship reports of masters of translation and interpreting in China: A mixed-methods approach. *Current Trends in Translation Teaching and Learning E, 6*, 29-74.

Yazmacı, B. S., & Başer, Z. (2025). How does internship enhance translation skills of English-Turkish translation and interpreting students? *International Journal of Languages' Education and Teaching, 13*(1), 1-16. https://doi.org/10.71084/ijlet.1541203

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı [YÖK], (t.y.). *YÖK Lisans Atlası*. https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı [YÖK]. (t.y.). *Tez Merkezi*. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Yüksel-Bağdatlı, H. (2022). Mütercim-tercümanlık bölümlerindeki akademik çeviri eğitimi ve çeviri sektörünün beklentileri Hacettepe ve Sakarya Üniversiteleri örneğinde. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(2), 283-297. https://doi.org/10.29106/fesa.1118029

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: Nazan Müge Uysal, çalışmanın konsepti ve tasarımı, literatür taraması, veri analizi ve yorumlama, yazı taslağının oluşturulması ve içeriğin eleştirel incelenmesi süreçlerine katkı sağlamıştır. Mesut Kuleli, veri toplama, veri analizi ve yorumlama, yazı taslağının oluşturulması ve yazının son halinin değerlendirilmesi süreçlerine katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.